

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ
КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Кафедра психології, соціології та педагогіки

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЯ

Назва освітньо-професійної програми	Правоохоронна діяльність (поліцейські)
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	26 Цивільна безпека
Спеціальність	262 Правоохоронна діяльність
Вид навчальної дисципліни	обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання	перший (заочна) другий (денна)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
протокол від 19.08.2024 № 15

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної
поліції Національної поліції України
протокол від 14.08.2024 № 11

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми «Правоохоронна діяльність (поліцейські)»

Віталій ПОКАЙЧУК

Розглянуто на засіданні кафедри психології, соціології та педагогіки факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Національної поліції України, протокол від 12.08.2024 № 22

Соціологія. Робоча програма навчальної дисципліни. Дніпро: Дніпровський державний університет внутрішніх справ, 2024 рік. 20 с.

РОЗРОБНИК:

Доцент кафедри психології, соціології та педагогіки Дніпровського державного університету внутрішніх справ, кандидат соціологічних наук, доцент Комих Наталія Григорівна.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

1. Доцент кафедри історії та політичної теорії НТУ «Дніпровська політехніка», кандидат соціологічних наук, доцент Колісник Лариса Олексіївна;
2. Доцент кафедри політології, соціології та публічного управління Дніпровського національного університету ім. О. Гончара, кандидат соціологічних наук, доцент Гудзенко Олеся Зиновіївна.

Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни

(додаток 1 до Робочої програми навчальної дисципліни)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів ЄКТС	3	3
Загальна кількість годин	90	90
Рік підготовки	2	1
Семестр	3	2
Лекції	16	8
Семінарські	24	4
Практичні	-	-
Самостійна робота	50	78
Курсова робота	-	-
Підсумковий семестровий контроль	залік	залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Соціологія» є: формування у здобувачів вищої освіти науково-обґрунтованих уявлень про суспільство, його соціальну структуру, сутність і зміст складних соціологічних явищ та процесів, що відбуваються у сучасному суспільстві.

Загальноосвітня мета:

надання здобувачам та здобувачкам вищої освіти комплексних знань і практичних навичок в галузі соціології; окреслення потенціалу, ресурсів та специфіки використання сучасних знань у різних сферах суспільства.

Виховна мета:

сформувати у здобувачів і здобувачок вищої освіти уявлення про комплекс організаційних, методичних, просвітницьких, практичних заходів, спрямованих на розуміння організації та функціонування суспільства.

Розвивальна мета: сприяння розвитку у майбутніх юристів здатності розуміти новітні наукові та методичні досягнення у сфері соціології

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- основні поняття, що формують сучасну термінологію науки соціології;
- історію соціології;
- коло проблем, досліджуваних в рамках предмета соціології як науки;
- предмет, структуру, функції, принципи, методи, основні категорії та закони соціології як науки;
- сучасний стан та перспективи розвитку соціологічних галузей;

- сучасні уявлення про суспільство, його соціальну структуру;
- характеристику основних соціальних інститутів та соціальних організацій;
- сутність, зміст і предмет соціології політики;
- джерела виникнення соціальних конфліктів та способи їх запобігання і вирішення;
- особливості проведення соціологічних досліджень.

вміти:

- оцінювати і прогнозувати соціальні події та явища;
- аналізувати і порівнювати вітчизняні та зарубіжні соціологічні теорії;
- розвивати кругозір у галузі міжнародного життя та соціальних процесів;
- орієнтуватися у масштабних деструктивних соціальних процесах, властивих сучасному суспільству;
- оволодіти необхідними прийомами проведення соціологічних досліджень;
- захищати інтереси особи, суспільства, держави, виконувати конституційні обов'язки, дотримуватися норм законодавства та вимагати цього від інших осіб.

Вивчення дисципліни забезпечує формування компетентностей за освітньою програмою:

Інтегральна компетентність – Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК1 - Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5 - Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6 - Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

ЗК10 - Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11 - Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності:

СК4 - Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

СК5 – Здатність визначати придатні для юридичного аналізу факти, систематизувати одержані результати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК10 – Здатність до аналізу та оцінки причин, умов та факторів, що впливають на вчинення кримінальних та адміністративних правопорушень.

СК11 – Здатність визначати особу правопорушника, аналізувати кількісні та якісні показники злочинності.

Пререквізити: «Логіка», «Історія держави і права», «Теорія держави і права», «Юридична деонтологія».

Постреквізити: «Кримінологія», «Поліцейська діяльність», «Запобігання та протидія домашньому насильству».

Здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати такі **результати навчання:**

ПРН1 – Розуміти історичний, соціальний, економічний, технологічний і культурний контексти розвитку правоохоронної діяльності.

ПРН2 – Вести міжособистісний діалог та превентивну комунікацію з метою виконання завдань професійної діяльності.

ПРН3 – Розуміти та професійно застосовувати понятійний апарат права та правоохоронної діяльності.

ПРН6 – Знати і розуміти принципи доброчесності та норми етичної поведінки, дотримуватися їх у професійній діяльності.

ПРН8 – Здійснювати пошук інформації у доступних джерелах, аналізувати і оцінювати її для повного та всебічного встановлення обставин, необхідних для виконання професійних завдань.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. Предмет, об'єкт, методи та функції соціології.

Поняття соціології, її предмет та об'єкт. Структура соціологічної науки. Методологічні основи соціології. Структура соціологічного знання. Теоретична та прикладна соціологія. Теоретична і практична цінність соціології. Історія розвитку соціології у країнах Західної Європи та США. Історія становлення та розвитку соціологічної думки в Україні. Функції соціології, її завдання у вирішенні проблем реформування суспільства. Галузеві соціології, предмет їх вивчення. Закони та категорії соціології. Співвідношення понять «соціальне» і «суспільне». Поняття «соціальні зв'язки», «соціальні спільності», «соціальні явища», «соціальні процеси», «соціальні відносини». Місце соціології в системі суспільних і гуманітарних наук. Співвідношення соціології з філософією, кримінологією, економікою, наукою управління. Система соціології як навчальної дисципліни.

ТЕМА 2. Соціологія особистості.

Сутність понять «людина», «індивід», «особистість». Людина та суспільство. Соціальна природа людини. Соціальна структура особистості. Структурні елементи особистості: фізіолого-біологічний, психологічний та соціологічний. Типи особистості. Соціальна складова особистості (цінності, ціннісні орієнтації, потреби, інтереси, норми поведінки та спілкування, установки, мотиви діяльності). Рівні інтеграції індивіда в суспільство: соціально-економічний, функціональний, нормативний і міжособовий. Соціалізація: сутність, поняття, механізми. Фази соціалізації: соціальна адаптація та інтеріоризація. Первинна та вторинна соціалізація. Конкретно-історичний характер соціалізації. Виховання як складова соціалізації. Теорії соціалізації. Соціальна активність як особлива якісна характеристика особистості. Особа та група. Самосвідомість, соціальний статус, система соціальних ролей. Людина в системі суспільних відносин і проблеми їх раціональної організації. Потреби, їх роль у життєдіяльності людини. Види потреб. Інтереси, їх види. Мотивація як чинник саморегуляції поведінки, види мотивації. Функціональна спрямованість мотивів. Роль стимулів у формуванні мотивації. Основні теорії особистості. Теорія статусу та рольової поведінки. Парсонс про систему координат діяльності.

ТЕМА 3. Соціологія девіантної поведінки.

Сутність соціальної девіації. Девіантна поведінка та її види. Девіант. Соціологічні теорії девіантної поведінки. Соціальна норма і відхилення від неї. Соціальні норми поведінки у різних соціальних категоріях і групах. Типологія відхилень. Ознаки соціальних відхилень. Соціальний контроль. Види девіантної поведінки підлітків: адитивна, психопатична, деліквентна. Соціологічні теорії злочинності як девіантної поведінки. Функції і зміст соціального контролю. Злочинність як соціальне явище. Соціальні характеристики злочинної поведінки. Теорії походження та причини злочинності. Контракультура (субкультура) злочинного світу та її види. Чинники розповсюдження кримінальної субкультури в українському суспільстві. Причини та чинники розповсюдження девіації. Приклади позитивної девіації. Профілактика девіантної поведінки.

ТЕМА 4. Суспільство як цілісна система.

Соціологічні уявлення про суспільство. Закони розвитку суспільства. Суспільство як система. Визначення суспільства. Основні ознаки суспільства. Основні концепції виникнення суспільства. Співвідношення понять «суспільство», «державна», «громадянське суспільство». Основні методологічні підходи до розгляду суспільства. Індустріальне та постіндустріальне суспільство. Сучасний світ: постіндустріальне (інформаційне) суспільство. Глобальні проблеми сучасного суспільного розвитку.

ТЕМА 5. Соціальна структура суспільства.

Структурні елементи суспільної системи. Соціальні підсистеми, їх елементи та взаємодія. Соціальна структура як предмет соціологічної теорії. Типи соціальної структури. Статусно-рольова структура суспільства і груп. Види приватних соціальних структур (етнодемографічна, соціально-територіальна, організаційно-управлінська, професійно-посадова, соціально-трудова, сімейно-побутова, політична). Соціальна стратифікація та мобільність, її типи (соціальна, політична, економічна, професійна). Механізми стратифікації. Сучасні тенденції соціальної стратифікації та соціальної нерівності. Поняття соціальної спільності, соціальної організації, соціального інституту, їх типи, функції. Соціальні групи та їх типи. Етнічні спільності як найдавніші форми соціальних груп. Основні функції сучасної сім'ї. Типові норми традиційної та сучасної сім'ї. Касти, класи, соціальні стани й верстви. Соціальна нерівність. Соціальні еліти. Натовп, маси, публіка. Проблеми соціального партнерства. Соціальні зв'язки, відносини, процеси. Класифікація процесів. Сучасні соціологічні концепції, теорія конфліктів, структурний функціоналізм.

ТЕМА 6. Соціальні організації та соціальні інститути.

Сутність соціального інституту. Основні соціальні інститути у сучасному суспільстві. Процес деінституалізації. Функції та дисфункції соціального інституту. Види соціальних інститутів. Основні структурні елементи соціального інституту. Поняття та основні риси соціальної організації. Основні параметри соціологічного змісту поняття організація. Основні підходи до аналізу організації. Критерії класифікації організацій. Бюрократія як модель організації. Адхократія. Основні риси професійної бюрократії. Базові характеристики бюрократичної організації за М. Вебером. Демократична організація та її основні характеристики. Співвідношення понять соціальний інститут та соціальна організація.

ТЕМА 7. Соціологія політики.

Соціально-політична сфера суспільства, система політичних відносин. Поняття і категорії соціології політики. Предмет соціології політики. Основні складові соціології політики. Політика. Політичні інститути. Політична культура. Мотиви соціально-політичної поведінки. Держава. Влада. Демократія, демократичні інститути. Соціальні конфлікти. Теорія соціальних катастроф. Соціально-політична криза. Політична структура суспільства. Феномен бюрократії. Поняття громадської думки, її відмінність від оціночного судження, настрою. Об'єкт, суб'єкт, функції громадської думки. Громадська думка як фактор удосконалення керування суспільством. Формування й функціонування громадської думки. Специфіка соціологічного аналізу громадської думки. Методи вивчення громадської думки. Соціологічні дослідження громадської думки різних соціальних груп. Соціологічні дослідження політичних процесів в Україні.

ТЕМА 8. Конфлікт як форма суспільних відносин.

Основні теорії соціальної взаємодії. Соціальні відносини та соціальні конфлікти. Сутність та особливості соціальних змін у суспільстві. Позитивні та негативні аспекти глобалізаційних процесів. Особливості аналізу конфліктів у соціології. Поняття «соціальний конфлікт» та «юридичний конфлікт». Співвідношення понять «конфлікт», «конфліктна ситуація» та «інцидент». Внутрішня структура і складові юридичного конфлікту. Критерії класифікації конфліктів та їх основні види. Позитивні та негативні функції конфліктів. Типологія конфліктів. Кримінальний конфлікт: елементи, фактори виникнення, стадії. Основні об'єктивні та суб'єктивні причини виникнення конфлікту. Латентна та відкрита стадія конфлікту. Фази конфлікту. Шляхи завершення і засоби вирішення конфліктів. Вплив права на причини, розвиток, результати, наслідки конфлікту. Стилі поведінки в конфлікті за К. Томасом та Р. Кілменном. Особливості розв'язання, попередження та профілактики конфліктів. Особливості застосування альтернативних методів розв'язання конфліктів.

ТЕМА 9. Соціологічні дослідження.

Поняття соціологічного дослідження та його різновиди. Основні етапи та процедури соціологічного дослідження. Програма соціологічного дослідження. Методологічний розділ програми. Формування проблеми, визначення мети дослідження. Визначення предмета та об'єкта дослідження. Формування гіпотез у соціологічному дослідженні. Види гіпотез, їх роль. Загальна характеристика й класифікація методів збирання первинної соціологічної інформації. Аналіз документів як джерела інформації, його місце серед інших методів збирання інформації. Поняття документів у соціології. Види документів, їх класифікація. Основні правила вибору документальних джерел. Співвідношення якісного й кількісного аналізу документів. Методи аналізу документів.

Якісний аналіз: особливості й порядок проведення. Кількісний аналіз: одиниці аналізу й одиниці розрахунку. Спостереження в соціології, його загальна характеристика і місце серед інших методів збирання первинної соціологічної інформації. Види спостереження, їх переваги й недоліки. Особливості використання різних видів спостереження. Визначення предмета, об'єкта, ситуації, ознак та одиниць спостереження. Соціальний експеримент, його призначення. Різновиди соціального експерименту. Соціологічний експеримент, його спрямування та етапи проведення. Місце дослідника в соціологічному експерименті. Опитування як метод збирання соціологічної інформації, його місце серед інших методів. Різновиди опитування, їх переваги, недоліки, цільове призначення. Основні правила побудови опитувальника. Види й функції питань. Особливості анкетування. Анкета, її структура. Вимоги до анкети. Специфіка інтерв'ю, його організація. Вимоги до інтерв'ю. Реєстрація результатів інтерв'ю. Способи підвищення надійності опитувальних даних. Оцінка надійності результатів опитування. Експертна оцінка як різновид опитування. Основні напрями

використання експертної оцінки. Вимоги до експертів. Способи підбору експертів. Види експертних оцінок, етапи їх здійснення. Засоби підвищення якості експертної оцінки. Використання в соціології психологічних методів.

Суть і призначення тесту. Вимоги до тесту. Класифікація тестів. Мета та методи обробки первинної соціологічної інформації. Необхідність кількісного виміру. Інструмент виміру. Шкали, їх види, призначення. Індикатори, індекси, їх призначення. Способи соціологічного аналізу.

4. СТРУКТУРА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ

Теми та план лекційних занять

Назва теми лекційного заняття	План лекційного заняття	Кількість годин
Тема 1. Предмет, об'єкт, методи та функції соціології.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Соціологія як наука про системне розуміння суспільства, взаємодію соціальних процесів, поведінку людини. 2. Соціальне середовище як сукупність умов життєдіяльності людини. 3. Структура та рівні соціологічного знання. 4. Соціологія в системі соціальних та гуманітарних наук, специфіка їх взаємозв'язків. 	2
Тема 2. Соціологія особистості.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні компоненти структури особистості: цінності, потреби, інтереси, мотиви, мета, поведінка. 2. Соціологічні теорії особистості. 3. Ролевий набір і ролеві системи. Характеристика ролей за Т. Парсонсом. Ролеві конфлікти. 4. Діяльнісний підхід до вивчення особистості. 	2
Тема 3. Соціологія девіантної поведінки.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика соціальної норми і девіантної поведінки 2. Концепція девіантної ідентичності. 3. Девіантна субкультура 4. Причини та соціальні фактори девіантної поведінки. 	2

Тема 4. Суспільство, як цілісна система.	1. Поняття «суспільство» і «держава». 2. Поняття «суспільство» в широкому й вузькому розумінні. 3. Суспільство як система. 4. Системний підхід та системний аналіз у соціології. 5. Структурні елементи соціальної системи	2
Тема 5. Соціальна структура суспільства.	1. Соціальна інтеграція. 2. Теорія функціоналізму у вітчизняній та зарубіжній соціології. 3. Структурний функціоналізм Т. Парсонса. 4. Теорія середнього рівня Р. Мертона.	2
Тема 6. Соціальні організації та соціальні інститути.	1. Соціальні організації як компонент соціальної структури і специфічна система відносин 2. Формальні й неформальні організації. 3. Фактори, які впливають на продуктивність організації: спеціалізація, синхронність і єдиний напрямок дій.	2
Тема 7. Соціологія політики.	1. Соціально-політична сфера суспільства, система політичних відносин. 2. Предмет соціології політики. 3. Політика. Політичні інститути. 4. Політична культура. Влада і суспільство.	2
Тема 8. Конфлікт, як форма суспільних відносин.	1. Історія становлення соціології конфлікту. 2. Погляди Т. Гоббса, Ж.Ж. Руссо щодо розв'язання конфлікту. 3. Уявлення про причини конфлікту А. Смітта. 4. Концепція поляризації суспільства як причину соціального конфлікту Гегеля.	2
Тема 9. Соціологічні дослідження	1. Поняття соціологічного дослідження та його різновиди. 2. Програма соціологічного дослідження. 3. Основні етапи та процедури соціологічного дослідження. 4. Загальна характеристика й класифікація методів збирання первинної соціологічної інформації.	-

Теми семінарських занять

Назва теми семінарського заняття	Кількість годин
Тема 1. Предмет, об'єкт, методи та функції соціології	2
Тема 2. Соціологія особистості	2
Тема 3. Соціологія девіантної поведінки	2
Тема 4. Суспільство як цілісна система	2
Тема 5. Соціальна структура суспільства	2
Тема 6. Соціальні організації та соціальні інститути	4

Тема 7. Соціологія політики	2
Тема 8. Конфлікт як форма суспільних відносин	4
Тема 9. Соціологічні дослідження	4

Теми для самостійної роботи

Назва теми самостійної роботи	Кількість годин
Тема 1. Предмет, об'єкт, методи та функції соціології	4
Тема 2. Соціологія особистості	6
Тема 3. Соціологія девіантної поведінки	6
Тема 4. Суспільство як цілісна система	6
Тема 5. Соціальна структура суспільства	6
Тема 6. Соціальні організації та соціальні інститути	4
Тема 7. Соціологія політики	6
Тема 8. Конфлікт як форма суспільних відносин	6
Тема 9. Соціологічні дослідження	6

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

Теми та план лекційних занять

Назва теми лекційного заняття	План лекційного заняття	Кількість годин
Тема 1. Предмет, об'єкт, методи та функції соціології.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Соціологія як наука про системне розуміння суспільства, взаємодію соціальних процесів, поведінку людини. 2. Соціальне середовище як сукупність умов життєдіяльності людини. 3. Структура та рівні соціологічного знання. 4. Соціологія в системі соціальних та гуманітарних наук, специфіка їх взаємозв'язків. 	2
Тема 2. Соціологія особистості.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні компоненти структури особистості: цінності, потреби, інтереси, мотиви, мета, поведінка. 2. Соціологічні теорії особистості. 3. Ролевий набір і ролеві системи. Характеристика ролей за Т. Парсонсом. Ролеві конфлікти. 4. Діяльнісний підхід до вивчення особистості. 	2
Тема 3. Соціологія девіантної поведінки.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика соціальної норми і девіантної поведінки 2. Концепція девіантної ідентичності. 3. Девіантна субкультура 4. Причини та соціальні фактори девіантної поведінки. 	2

Тема 4. Суспільство, як цілісна система.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «суспільство» і «держава». 2. Поняття «суспільство» в широкому й вузькому розумінні. 3. Суспільство як система. 4. Системний підхід та системний аналіз у соціології. 5. Структурні елементи соціальної системи 	-
Тема 5. Соціальна структура суспільства.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальна інтеграція. 2. Теорія функціоналізму у вітчизняній та зарубіжній соціології. 3. Структурний функціоналізм Т. Парсонса. 4. Теорія середнього рівня Р. Мертонса. 	-
Тема 6. Соціальні організації та соціальні інститути.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальні організації як компонент соціальної структури і специфічна система відносин 2. Формальні й неформальні організації. 3. Фактори, які впливають на продуктивність організації: спеціалізація, синхронність і єдиний напрямок дій. 	-
Тема 7. Соціологія політики.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Соціально-політична сфера суспільства, система політичних відносин. 2. Предмет соціології політики. 3. Політика. Політичні інститути. 4. Політична культура. Влада і суспільство. 	-
Тема 8. Конфлікт, як форма суспільних відносин.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історія становлення соціології конфлікту. 2. Погляди Т Гоббса, Ж.Ж. Руссо щодо розв'язання конфлікту. 3. Уявлення про причини конфлікту А. Смітта. 4. Концепція поляризації суспільства як причину соціального конфлікту Гегеля. 	-
Тема 9. Соціологічні дослідження	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття соціологічного дослідження та його різновиди. 2. Програма соціологічного дослідження. 3. Основні етапи та процедури соціологічного дослідження. 4. Загальна характеристика й класифікація методів збирання первинної соціологічної інформації. 	2

Теми семінарських занять

Назва теми семінарського заняття	Кількість годин
Тема 4. Суспільство як цілісна система	2
Тема 8. Конфлікт як форма суспільних відносин	2

Теми для самостійної роботи

Назва теми самостійної роботи	Кількість годин
Тема 1. Предмет, об'єкт, методи та функції соціології	8
Тема 2. Соціологія особистості	8
Тема 3. Соціологія девіантної поведінки	8

Тема 4. Суспільство як цілісна система	8
Тема 5. Соціальна структура суспільства	8
Тема 6. Соціальні організації та соціальні інститути	10
Тема 7. Соціологія політики	10
Тема 8. Конфлікт як форма суспільних відносин	10
Тема 9. Соціологічні дослідження	8

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ТА ЗАВДАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Контрольні питання до заліку

1. Exit-poll, як метод збору соціологічної інформації.
2. Базові характеристики бюрократичної організації за М. Вебером.
3. Вкажіть головні механізми виникнення між групових конфліктів та проаналізуйте їх.
4. Глобалізація та розвиток суспільства.
5. Демократична організація та її основні характеристики.
6. Дискусії в соціологічній науці про предмет соціології.
7. Категорії та поняття в соціології.
8. Конфлікти у молодіжному середовищі.
9. Критерії соціальної стратифікації.
10. Методи аналізу та обробки соціологічної інформації.
11. Основні риси, що характеризують специфіку соціального.
12. Основні теорії соціальної взаємодії.
13. Основні риси феномену «середнього класу» та його соціальні функції.
14. Охарактеризуйте основні ознаки соціального інституту.
15. Політична культура.
16. Політична структура суспільства.
17. Політичні інститути.
18. Поняття і категорії соціології політики. Її предмет та об'єкт.
19. Проблеми модернізації вищої освіти.
20. Рівень престижності Вашої майбутньої професії та перспективи його зміни.
21. Розвиток соціології конфлікту в Україні.
22. Соціально-політична сфера суспільства, система політичних відносин.
23. Співвідношення понять соціальний інститут та соціальна організація.
24. Структура і рівні соціологічного знання.
25. Студентська молодь як соціально-професійна група: джерела формування та роль в сучасному українському суспільстві.
26. Суспільство як об'єкт дослідження соціології.
27. Суспільство: механізми розвитку та руйнування.
28. Типи соціальних законів.

29. Типологія суспільств.
30. Функції, мета та методи соціології політики.
31. Шляхи та способи подолання міжособистісних конфліктів.
32. Загальна характеристика й класифікація методів збирання первинної соціологічної інформації.
33. Аналіз документів як джерела інформації, його місце серед інших методів збирання інформації.
34. Спостереження в соціології, його загальна характеристика і місце серед інших методів збирання первинної соціологічної інформації.
35. Соціальний експеримент, його призначення.
36. Опитування як метод збирання соціологічної інформації, його місце серед інших методів.
37. Особливості анкетування. Анкета, її структура. Вимоги до анкети.
38. Специфіка інтерв'ю, його організація. Вимоги до інтерв'ю.
39. Експертна оцінка як різновид опитування.
40. Використання в соціології психологічних методів.
41. Мета та методи обробки первинної соціологічної інформації

6. КРИТЕРІЇ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ		
Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль
Аудиторна робота	Самостійна робота	Залік (З) / ЕКЗАМЕН (Е)
≤ 40	≤ 10	
≤ 50		≤ 50
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК + З ≤ 100		
Підсумкова оцінка у випадку складання екзамену (П) = ПК + Е ≤ 100		

ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ		
Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль
Аудиторна робота	Самостійна робота	Залік (З) / ЕКЗАМЕН (Е)
≤ 20	≤ 30	
≤ 50		≤ 50
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК + З ≤ 100		
Підсумкова оцінка у випадку складання екзамену (П) = ПК + Е ≤ 100		

**Критерії оцінювання аудиторної роботи здобувачів вищої освіти
(денна, заочна форма навчання)**

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Високий рівень компетентностей. Теоретичні питання, винесені на розгляд на занятті з дисципліни, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; які зазначені у робочій навчальній програмі з дисципліни, всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні структури та системи мови, основних граматичних структур, загальнонавчальної лексики та юридичної термінології.
4	Добрий рівень компетентностей. Теоретичні питання, винесені на розгляд на занятті з дисципліни, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями . Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні опанованих граматичних структур фахової лексики та термінології
3	Достатній рівень компетентностей. Теоретичні питання, винесені на розгляд на занятті з дисципліни, у цілому засвоєні ; практичні навички та вміння мають поверхневий характер , потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками
2	Недостатній рівень компетентностей. Теоретичні питання, винесені на розгляд на занятті з дисципліни, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру ; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки , які потребують подальшого усунення.
1	Мінімальний рівень компетентностей. Здобувач не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань. Потребує перескладання.
0	Незадовільний рівень компетентностей. Відсутність на занятті.

Для навчальної дисципліни «Соціологія» засобами діагностики знань (успішності навчання) виступають: залік у формі стандартизованих тестів, або письмово, опитування в ігровій формі (вікторини на платформі Kahoot!), презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Критерії оцінювання самостійної роботи (денна форма навчання)

Види завдань самостійної роботи:

1. Опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованої наукової літератури з тем навчальної дисципліни.
2. Пошук і огляд наукових джерел із визначеної соціологічної проблематики.
3. Виконання аналітичного завдання (аналіз соціологічних понять, явищ, соціальних процесів або результатів досліджень).
4. Підготовка письмової роботи (есе, тези доповіді) або мультимедійної презентації з теми курсу.

9–10 балів – повне й безпомилкове виконання завдань, охайне ведення конспекту; виконано всі види самостійної роботи: опрацьовано навчальний матеріал і наукові джерела, підготовлено аналітичне завдання та письмову або презентаційну роботу, продемонстровано розуміння основних соціологічних понять і процесів.

7–8 балів – виконання 80–90% завдань, які містять деякі неточності у викладі й незначну кількість орфографічних і граматичних помилок; виконано більшість видів самостійної роботи, окремі елементи виконано з незначними недоліками.

5–6 балів – виконання 70–80 % завдань, в яких допущено незначну кількість помилок як змістового характеру, так і орфографічні; виконано значну частину передбачених завдань, аналіз соціологічних явищ здійснено частково.

3–4 балів – виконання 50–60 % завдань, у яких зафіксовано значну кількість змістових, лексичних, граматичних, орфографічних помилок; виконано лише окремі види самостійної роботи, аналіз соціологічної проблематики поверхневий.

1–2 балів – виконання 10–40 % завдань, неохайне ведення конспекту; виконано незначну частину завдань, відсутній системний аналіз навчального матеріалу.

0 балів – роботу не виконано.

Критерії оцінювання самостійної роботи (заочна форма навчання)

Види завдань самостійної роботи:

1. Опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованої наукової літератури з тем навчальної дисципліни.
2. Пошук і огляд наукових джерел із визначеної соціологічної проблематики.
3. Виконання аналітичного завдання (аналіз соціологічних понять, явищ, соціальних процесів або результатів досліджень).
4. Підготовка письмової роботи (есе, тези доповіді) або мультимедійної презентації з теми курсу.

28–30 балів – повне й безпомилкове виконання завдань, охайне ведення конспекту; виконано всі види самостійної роботи, продемонстровано ґрунтовне розуміння соціологічних понять, закономірностей і соціальних процесів.

26–27 балів – виконання 80–90% завдань, які містять деякі неточності у викладі й незначну кількість орфографічних і граматичних помилок; виконано більшість передбачених видів завдань.

21–25 балів – виконання 70–80 % завдань, в яких допущено незначну кількість помилок як змістового характеру, так і орфографічні; виконано значну частину самостійних завдань, аналіз соціологічної проблематики частково неповний.

15–20 балів – виконання 50–60 % завдань, у яких зафіксовано значну кількість змістових, лексичних, граматичних, орфографічних помилок; виконано лише частину передбачених завдань.

1–14 балів – виконання 10–40 % завдань, неохайне ведення конспекту; виконано незначну частину самостійних завдань.

0 балів – роботу не виконано.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (залік)

На початку викладання навчальної дисципліни науково-педагогічний працівник доводить до здобувачів вищої освіти форму проведення підсумкового контролю, передбачену розділом 1 «Опис навчальної дисципліни» РПНД, а також відповідні критерії оцінювання.

Здобувач вищої освіти допускається до складання підсумкового контролю за умови виконання всіх передбачених РПНД поточних завдань та за наявності суми балів поточного контролю не менше ніж 34.

У разі, якщо сума балів поточного контролю становить менше ніж 34, здобувач вищої освіти не допускається до підсумкового контролю і зобов'язаний доопрацювати завдання з метою набрання необхідної кількості балів.

Під час складання підсумкового контролю здобувачам пропонуються білети, що містять питання, передбачені РПНД. Єдина максимальна сума балів за всі види робіт з навчальної дисципліни – 100 балів. Максимальні суми балів за виконання завдань у рамках аудиторної, самостійної – 50 балів; 50 балів – за виконання завдань, винесених на підсумковий контроль.

У разі переведення здобувачів на дистанційну форму навчання підсумковий контроль проводиться з використанням платформ «МІА: Освіта» та СУДН Moodle.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
	Залік	Екзамен/ диференційований залік	Оцінка	Пояснення

90-100		Відмінно	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані в повному обсязі.
83-89		Добре	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний в повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані, якість виконання більшості з них оцінена кількістю балів, близько до максимальної.
75-82			C	«Добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком; в основному сформовані практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальною кількістю балів, деякі види завдань виконані з помилками.
68-74		Задовільно	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний не повністю; але прогалини не носять істотного характеру; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; більшість передбачених РПНД навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки.
60-67			E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовано деякі практичні навички роботи; частина передбачених РПНД навчальних завдань не виконані або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35-59		Не задовільно	FX	«Умовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовані необхідні практичні навички роботи; більшість навчальних завдань не виконано або якість їх виконання оцінено кількістю балів, близько до мінімальної; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання).
1-34			F	«Безумовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу не засвоєний; не сформовані необхідні практичні навички роботи; всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки або не виконані взагалі; додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань.

**7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ
ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ
ПЕРЕДБАЧЕНО НАВЧАЛЬНОЮ ДИСЦИПЛІНОЮ**
Мультимедійна техніка, підключення до внутрішньої мережі інтернет.

**8. ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

(рекомендовані джерела інформації)**Основні нормативні акти:****- закони:**

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення: 20.08.2024);

2. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення 20.08.2024);

3. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 20.08.2024).

- акти міжнародного права

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року, ратифікована Законом № 475/97-ВР від 17 липня 1997 року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 20.08.2024);

2. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. № 995_015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення 20.08.2024);

- підзаконні акти:

1. Щодо вжиття невідкладних заходів для забезпечення сталого функціонування судової влади в Україні : рішення Ради суддів України від 24 лютого 2022 року № 9. URL: <https://rsu.gov.ua/ua/documents?id=130&page=4&per-page=8> (дата звернення 20.08.2024);

2. Про Регламент Конституційного Суду України : Постанова Конституційного Суду України від 22 лютого 2018 року № 1-пс/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18#Text> (дата звернення 20.08.2024);

3. Про затвердження Регламенту Офісу Генерального прокурора : Наказ Генерального прокурора від 22 лютого 2022 року № 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0035905-22#Text> (дата звернення 20.08.2024);

4. Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності : Наказ Генерального прокурора від 08 лютого 2021 року № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0028905-21#Text> (дата звернення 20.08.2024).

Підручники:

1. Зубченко О. С. Електоральна соціологія : підручник / О. С. Зубченко ; М-во освіти і науки України, Маріупол. держ. ун-т, іст. ф-т, каф. філософії та соціології. Київ : Ліра-К, 2023. 385 с.

2. Лукашевич М. П., Лукашевич О. М., Шандор Ф. Ф. Соціологія економіки : підручник для студентів та аспірантів ВНЗ / М. П. Лукашевич, О. М. Лукашевич, Ф. Ф. Шандор ; Ужгород. нац. ун-т. 2-ге вид., допов. і перероб. Ужгород : РІК-У, 2021. 294 с.

3. Соціологія : підручник / за ред. В. М. Пічі. 4-те вид., виправл. Львів : Магнолія 2006, 2009. 293 с.

4. Торяник В. М., Макушев П. В. Філософія та соціологія права (в схемах та визначеннях) : підручник / В. М. Торяник, П. В. Макушев ; за заг. ред. В. О. Негодченка ; Дніпр. гуманітар. ун-т. Херсон : Гельветика, 2020. 241 с.

5. Шатохін А. М. Соціологія : підручник для студентів аграр. закл. вищ. освіти / А. М. Шатохін ; М-во освіти і науки України, Уман. нац. ун-т садівництва. Умань : Соцінський М. М., 2020. 315 с.

6. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства : підручник / П. Штомпка. Львів : Колір Про, 2020. 799 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Ковтун О. С., Баранова С. С. Соціологія здоров'я: проблеми теорії та практики : навч.-метод. посіб. / О. С. Ковтун, С. С. Баранова ; М-во освіти і науки України, ВНЗ «Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини «Україна»», Хмельниц. ін-т соц. технологій. Київ : Ун-т «Україна», 2020. 165 с.

2. Комих Н. Г. Соціологічні дослідження у сфері правоохоронної діяльності : навч. посіб. / Н. Г. Комих ; МВС України, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро, 2022. 111 с.

3. Комих Н. Г. Соціологія безпеки : хрестоматія / Н. Г. Комих. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2024. 147 с.

4. Комих Н. Г. Цифрові інструменти у викладанні дисципліни «Соціологія» : метод. реком. / Н. Г. Комих. Дніпро : ДДУВС, 2023. 32 с.

5. Кравчук О. Ю. Соціологія : конспект лекцій для студентів техн. спец. : навч. посіб. / О. Ю. Кравчук ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т кораблебудування ім. адмірала Макарова. Миколаїв : Вид-во Нац. ун-ту кораблебудування ім. адмірала Макарова, 2020. 163 с.

6. Опанасюк Т. А. Соціологія у визначеннях, таблицях, схемах, завданнях : навч. посіб. / Т. А. Опанасюк. Київ : Кондор, 2023. 266 с.

7. Скиба Е. К., Комих Н. Г. Гендерна дискримінація: інструменти виявлення та протидії в секторі безпеки та оборони : метод. рек. / Е. К. Скиба, Н. Г. Комих. Дніпро : ДДУВС, 2023. 34 с.

8. Сакун А. В., Кадлубович Т. І., Черняк Д. С. Філософія, політологія, соціологія : навч.-метод. посіб. / А. В. Сакун, Т. І. Кадлубович, Д. С. Черняк ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. Київ : КНУТД, 2019. 263 с.

9. Соціологія: навч. посіб. / О. В. Бобіна та ін. ; за ред. І. В. Шаповалової ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т кораблебудування ім. адмірала Макарова. Миколаїв : НУК, 2020. 281 с.

10. Соціологія : терміни, поняття, персоналії : навч. словник-довід. /

уклад. В. М. Піча та ін. ; за заг. ред. В. М. Пічі ; Соціол. асоц. України. 2-ге вид., стер. Львів : Новий світ-2000, 2019. 474 с.

11. Соціологія : навч. посіб. для студентів усіх спец. денної форми навчання / О. В. Горпинич та ін. Київ : ДУТ, 2019. 235 с.

12. Соціологія: теорії середнього рівня : навч. посіб. / за наук. ред. Ю. Ф. Пачковського. Київ : Каравела, 2020. 356 с.

13. Титаренко О. О. Соціологія : навч. посіб. / О. О. Титаренко. Київ : Дакор, 2020. 210 с.

14. Торяник В. М., Макушев П. В. Соціологія права (в схемах та визначеннях) : навч.-метод. посіб. / В. М. Торяник, П. В. Макушев ; Дніпр. гуманіт. ун-т. Херсон : Гельветика, 2019. 132 с.

Монографії та інші наукові видання:

1. Ворона В. Соціологія як наукова дисципліна: постпозитивістська концепція Дж. Александера та П. Коломі // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2022. № 1. С. 7–29.

2. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах /С.Гантінгтон. Київ : Наш формат, 2020. 448 с.

3. Іваненко О., Корегін О. Соціологія і демографія: про ролі, зв'язки та призначення наук // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2022. № 1. С. 165–195.

4. Community policing: освітні практики : кол. монографія / кол. авт. ; наук. ред. К. М. Недря. Дніпро : ДДУВС, 2023. 204 с.

5. Коваліско Н., Макеєв С. Соціологія соціальної структури покоління // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2021. № 2. С. 60–74.

6. Колич О. Соціологія правосуддя як напрям соціології права: окремі аспекти // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2020. Т. 7, № 4. С. 63–68.

7. Костицький В. Поділ влади у контексті теолого-соціологічного праворозуміння (нариси правової теорії). Одеса : Гельветика, 2023. 190 с.

8. Кудринська Г. І., Лапан Т. Д. Місія соціології в осмисленні російсько-української війни // Габітус. 2023. № 51. С. 29–34.

9. Макеєв С. Класики німецької та світової соціології у Першій світовій війні // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2022. № 4. С. 162–171.

10. Павленко І. О., Гончарова В. С. Методи візуальної соціології у дослідженні миротворчої комунікації // Габітус. 2022. Вип. 41. С. 11–15.

11. Пилипенко В. Соціальний діалог і трансформаційні зміни в Україні. Київ : Ін-т соціології НАН України, 2018. 184 с.

12. Полтораков О. Ю. Деметафоризація в термінологічних контекстах теоретичної соціології // Український соціум. 2020. № 1. С. 52–61.

13. Райт Е. О. Підходи до класового аналізу : кол. монографія. Київ: Ін-т соціології НАН України, 2019. 287 с.

14. Савченко М. М. Професійне самовизначення в українській,

радянській та північноамериканській соціології: аналіз досвіду досліджень // Габітус. 2022. Вип. 41. С. 53–59.

15. Соснюк Є. О. Аналіз сучасних підходів до вивчення політичної ідентичності в зарубіжній соціології // Габітус. 2021. № 27. С. 17–21.

16. Хижняк Л. М. Феномен бідності в оптиці соціології і соціальної статистики: теоретичний аспект // Габітус. 2020. Вип. 12, т. 1. С. 127–131.

17. Чорний О. В. Економічна наука та соціологія: міждисциплінарні зв'язки // Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 44. С. 12–16.

18. Чупрій Л. В., Настояща К. В., Марутян Р. Р. Аналітичний звіт комплексного соціологічного дослідження на тему: Культурні практики населення України під час війни. Київ : НДІУ : Міленіум, 2023. 219 с.

19. Яковлев М. В., Дубас М. О., Купка О. В. Цифрова соціологія та постінформаційне суспільство: методологічні виклики й дослідницькі перспективи // Габітус. 2023. № 55. С. 33–38.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2024).

2. Кабінет Міністрів України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2024).

3. Конституційний Суд України: офіційний веб-сайт. URL: <https://ccu.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2024).

4. Президент України: офіційне інтернет-представництво. URL: <https://www.president.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2024).

5. Освітній портал. URL: <http://www.osvita.org.ua> (дата звернення: 12.06.2024).

6. Студентський портал України. URL: <http://student.pp.ua/load> (дата звернення: 12.06.2024).

7. Державна пенітенціарна служба України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/main/uk/index> (дата звернення: 12.06.2024).

**Завідувач кафедри психології,
соціології та педагогіки, доцент
кандидат історичних наук**

Кирило НЕДРЯ

--	--	--	--